

Н. В. ГОНЧАРОВА

Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, м. Харків

**ДІЯЛЬНІСТЬ СУЧАСНИХ МОЛОДІЖНИХ
ОБ'ЄДНАНЬ З ПОЗИЦІЇ
УПРАВЛІНСЬКО-ВИХОВНОЇ
ПРАКТИКИ А.С. МАКАРЕНКА**

Ключові слова: молодіжні об'єднання, соціалізація.

Складний процес становлення громадянського суспільства й правової держави в сучасній Україні, звісно, потребує розроблення нової моделі національної парадигми виховання, в якій особлива роль відводиться молодому поколінню.

Нова парадигма виховання, згідно з цілою низкою постанов Президентів та Уряду України, передбачає формування насамперед соціальної активної і творчої особистості з високим рівнем громадянської самосвідомості [5]. Очевидно, що її формування має здійснюватися на підставі всебічного вивчення теоретичних і практичних розробок, накопичених зарубіжними та вітчизняними вченими у сфері вихованого процесу. Особливе місце серед останніх справедливо посідають ідеї та рекомендації видатних українських соціальних педагогів А.С. Макаренка, сформовані у контексті його діяльності в колонії імені М. Горького й комуні Ф.Е. Дзержинського, та В.О. Сухомлинського, в основі яких – багаторічний досвід роботи Павлівської середньої школи (Кіровоградської області) [3; 5].

Слід зауважити, що результати соціально-педагогічної діяльності видатного українського вченого-практика А.С. Макаренка є предметом постійного дослідницького інтересу не лише в нашій країні (кафедра педагогіки Харківського національного

педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, кафедра педагогічної майстерності Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка), а й за кордоном (центри соціальної підтримки й роботи з різними групами населення Німеччини, Польщі, Японії). Результати цього дослідницького інтересу відбиті у численних публікаціях С. Карпенчука, Б. Наумова, В. Приходько...

Однак проблема становлення й розвитку системи сучасних молодіжних об'єднань у контексті використання накопиченого досвіду в управлінській діяльності А.С. Макаренка, на жаль, ще не отримала свого адекватного висвітлення ні у вітчизняній, ні в західній соціально-гуманітарній літературі.

Виходячи з вищевикладеного, метою статті є обґрунтування необхідності розгляду діяльності сучасних молодіжних об'єднань саме з позиції результатів управлінсько-виховної практики А.С. Макаренка.

Загальновідомо, що центральне місце в теорії А.С. Макаренка посідає так зване „вчення про виховний колектив”, який є „по-перше, знаряддям формування активної творчої особистості з високорозвиненим почуттям обов'язку, честі, гідності і, по-друге, засобом захисту інтересів кожної особистості, перетворення зовнішніх вимог до особистості у внутрішні збудники її розвитку” [6, с. 16].

При цьому відомий педагог наголошував на тому, що мета реалізації цього вчення на практиці полягає „не тільки в тому, щоби виховати людину творця, людину громадянина, здатного найбільш успішно брати участь у розбудові держави”, а „виховати людину, яка зобов'язана бути щасливою” [6, с. 333].

Виходячи зі свого досвіду управлінської та виховної діяльності в колонії імені М. Горького та комуні імені Ф.Е. Дзержинського (Харківська область), А.С. Макаренко стверджував, що досягти поставленої мети досить складно. Це, перш за все, пояснюється тим, що „загальні та індивідуальні риси особистості в окремих живих явищах утворюють безкінечно заплутані вузли, і тому проектування особистості стає справою надзвичайно важкою й такою, що потребує обережності” [6, с. 75]. Крім того, практика засвідчувала, що в організації та управлінні процесом виховання „найбільш небезпечним моментом ще довго буде страх перед людським різноманіттям, невміння з різних елементів побудувати врівноважене ціле” [там само]. Тобто від стандартизованих форм виховання перейти до його диференційованого варіанта.

Проте реальним варіантом прискорення цього процесу, як це доводять результати аналізу його основних творів, присвячених дослідженню зазначеної проблематики (від фундаментальної праці „Педагогічна поема” до цілої низки публікацій у „Вчительській газеті” та журналі „Радянська педагогіка”), відомий педагог вважав, як мінімум, два моменти.

По-перше, це перенесення вихованого навантаження з так званого „однорідного первинного колективу” на об'єднання громадян, що базується на більш широкій характеристиці. „Тільки через великий колектив, – підкреслював А.С. Макаренко, – інтереси якого впливають не з простого спілкування, а з більш глибокого соціального синтезу, можливий перехід до широкого політичного виховання...” [6, с. 311].

По-друге, в розробці нового методу виховання, „який будучи спільним і єдиним, водночас дає можливість кожній окремій особистості розвивати свої здібності, зберігати свою індивідуальність, іти вперед згідно зі своїми нахилами” [6, с. 76].

Слід зауважити, що реалізація саме останнього моменту розглядалась відомим педагогом як організаційне завдання, „гідне нашої епохи” [6, с. 76].

Результати дослідження умов формування, характеру й форм діяльності сучасних молодіжних організацій у контексті вищенаведених міркувань А.С. Макаренка дають можливість дійти таких висновків.

Саме такі сучасні молодіжні об'єднання, як громадські організації, членами яких є громадяни віком від 14 до 35 років, можна розглядати як ті „великі” виховні колективи, на яких акцентував свою увагу А.С. Макаренко, оскільки, з одного боку, вони „утворюються і діють на засадах добровільності, рівноправності їх членів, самоврядування, законності та гласності”, а з іншого – в своїй діяльності спрямовані на вираження, „задоволення та захист своїх законних соціальних, економічних, творчих, духовних та інших спільних інтересів” [1].

Сучасна мережа молодіжних громадських організацій містить велику кількість різнопланових за напрямками діяльності (від професійної до благодійної) і політичними уподобаннями (від анархістських до комуністичних) об'єднань. Дані Мін'юсту України свідчать, що саме молодіжні громадські організації демонструють останнім часом чи не найбільші темпи зростання своєї кількості. Наприклад, у 2006 р. було зареєстровано 255 молодіжних громадських організацій всіх рівнів (від місцевого статусу до всеукраїнського). Впродовж 2007 року – ще 269 організацій такого спрямування. (Для порівняння: освітніх – 139 у 2006 р. і 186 у 2007 р., національних і дружніх зв'язків – 80 у 2006 р. і 101 у 2007 р.) [5]. Крім того, тільки впродовж першого місяця 2009 року, за даними Мін'юсту України, в державі було зареєстровано ще три молодіжних об'єднання всеукраїнського статусу: Всеукраїнська молодіжна громадська організація „Молодіжний Європейський Рух”; Всеукраїнська спілка молодіжних громадських організацій „Конгрес молодіжних об'єднань України”; Всеукраїнська молодіжна громадська організація „Артеківець” [4]. При цьому кожна з новоутворених громадських об'єднань декларує геть різні пріоритетні напрямки своєї діяльності – від активної популяризації ідеї необхідності європейського вибору сучасного українського суспільства (Всеукраїнська молодіжна громадська організація „Молодіжний Європейський Рух”) до розробки й реалізації на практиці конкретної національної програми з відновлення статусу міжнародного молодіжного оздоровчого комплексу „Артек” (Всеукраїнська молодіжна громадська організація „Артеківець”). Тобто саме в рамках функціонування різних молодіжних об'єднань (від професійних організацій, наприклад, Молодіжної організації спілки офіцерів України „Сокіл”, Всеукраїнської молодіжної громадської організації „Українська федерація молодих медиків” „Національної молодіжної педагогічної ради України” до спортивних – Всеукраїнської громадської молодіжної організації „Молодіжний Футбольний Союз”, Молодіжного громадського об'єднання „Федерація сноубордінгу та скі-туру України”, Міжнародної молодіжної громадської організації „Міжнародна Асоціація боксу та кікбоксінгу „Нове сузір'я”) надається реальна можливість відбити й задовольнити найрізноманітніші інтереси різних представників молодого покоління, розкриваючи при цьому їхній соціально-творчий потенціал, розвиваючи здібності, підтримуючи конструктивні схильності, і, що найважливіше (у контексті міркувань відомого педагога), – зберігаючи індивідуальність кожного з них.

Таким чином, виходячи з вищенаведеного, можна досить обґрунтовано припустити, що саме формування розгалуженої мережі сучасних молодіжних об'єднань (з різними статусами) відповідає основним вимогам А.С. Макаренка до механізму побудови нової моделі виховання на основі узагальнення свого багаторічного управлінського й виховного досвіду. Очевидно, що рівень підвищення ефективності функціонування такої мережі молодіжних об'єднань прямо залежить від цілого ряду чинників, почи-

наючи з формування дійової системи взаємодії органів державної влади та місцевого самоврядування з молодіжними організаціями і закінчуючи обсягом фінансування останніх як з боку держави, так і з боку зарубіжних фондів так званих „грантодавців”. Однак слід пам’ятати, що не останнє місце серед цих факторів посідає теоретико-практичне обґрунтування механізмів самої діяльності цих організацій, орієнтованих перш за все на формування в нових умовах розвитку українського суспільства особистості громадянина. Виходячи з цього, перспективними напрямками вивчення діяльності сучасних молодіжних об’єднань (з метою підвищення рівня ефективності їхнього функціонування) виступають подальші дослідження досвіду видатних педагогів ХІХ-ХХ століття в управлінській та виховній діяльності в контексті розробки нової системи результативних форм, методів і засобів впливу на молоду особистість третього тисячоліття.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України „Про молодіжні та дитячі громадські організації” від 01.12.1998 № 281-ХІV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon1.rada.gov.ua>. – Назва з титул. екрану.
2. Інформаційно-аналітична довідка про результати діяльності Міністерства юстиції та його територіальних органів з питань легалізації об’єднань громадян, інших громадських формувань [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/0/13796>. – Назва з титул. екрану.
3. *Макаренко А. С.* О воспитании / А.С. Макаренко. – М.: Политиздат, 1990. – 415 с. – (Библиотечка семейного чтения).
4. Реєстр громадських організацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/o/1850>. – Назва з титул. екрану.
5. *Сахаренко К., Герасимчук Ф.* Государственная молодежная политика в Украине [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Resources/Forum_21/issue_N010/N10_youth_policy_Ukraine_ru. – Назва з титул. екрану.
6. *Сухомлинський В.О.* Методика виховання колективу/ В.О. Сухомлинський – К.: „Радянська школа”, 1971. – 209 с.

Н. В. Гончарова

Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина, г. Харьков

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ СОВРЕМЕННЫХ МОЛОДЕЖНЫХ ОБЪЕДИНЕНИЙ
С ПОЗИЦИИ УПРАВЛЕНЧЕСКО-ВОСПИТАТЕЛЬНОЙ ПРАКТИКИ
А. С. МАКАРЕНКО

Статья посвящена анализу деятельности современных молодежных организаций с позиции управленческо-воспитательной практики А.С. Макаренко. Акцент делается на повышении роли молодежных объединений как ведущего способа политической социализации в новых условиях развития украинского общества.

Ключевые слова: молодежные объединения, социализация.

N.V.Goncharova

THE ACTIVITY OF MODERN YOUTH UNIONS FROM THE POSITION OF
A. MAKARENKO'S MANAGER EDUCATIONAL PRACTICAL EXPERIENCE

The article is devoted to the analysis of work of the contemporary youth unions with position A.S. Makarenko's management-educational practice. The accent is concentrated to the raising of role of youth unions as the leading method of the political socialization process at the new conditions of development of Ukraine society.

Key words: youth unions, socialization.

*Одержано 15. 03. 2009 р.
Рекомендовано до друку 16. 06. 2009 р.*